

13. The _____ constitute 97 percent of the total available water.
a) land b) air
c) ocean d) soil

Q.1. B. Answer in one Sentence (Any 5)

(10)

1. Full form of FDI
2. Define Minerals
3. Define Deforestation
4. Define Aquatic ecosystem
5. Define Desert ecosystem
6. Define Food Chain
7. Define FDI

Q. 2) Write Short Note (Any 4)

(20)

1. Importance of Environment
2. Natural Resources
3. Soil Pollution
4. Noise Pollution
5. Air Pollution
6. Climate and Health

Q. 3) Answer the following question in 150 words. (any 3)

(30)

1. How do factories and large industrial units increase pollution?
2. Describe the different causes of water pollution and explain various diseases caused by water pollution.
3. Describe the different causes of noise pollution and explain various measures to be taken to avoid noise pollution.
4. Describe Human Population and Environment.
5. Explain in detail - What is Global Warming?

Q. 4) Answer the following question in 300 words. (any 2)

(30)

1. Explain the three disciplines of environmental science with diagram.
2. Explain the causes of loss of Bio-diversity.
3. What is Pollution? Explain the different types of Environmental Pollution.
4. Elaborate the food chain.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. १. अ खालील प्रश्नांचे योग्य पर्याय निवडा. (कोणतेही १०)

(१०)

१. वर्ष २००० मध्ये जागतिक लोकसंख्या ..... अब्ज ने ओलांडली गेली आहे.
अ) ६ ब) ७
क) ५ ड) ८
२. प्रमुख पर्यावरणविषयक समस्या ..... आहेत.
अ) संसाधन अभाव ब) प्रदूषण
क) जागतिक बदल ड) वरील सर्व
३. .... म्हणजे वातावरणात जिवंत नसलेले घटक.
अ) मूलभूत घटक ब) अजैविक घटक
क) जैविक घटक ड) यापैकी एकही नाही

४. पर्यावरण प्रदूषणाचे प्रकार .....
- अ) वायू प्रदूषण   ब) जल प्रदूषण
क) भूमी प्रदूषण   ड) वरील सर्व
५. जंगलतोडीमुळे अनेक समस्या उद्भवू शकतात जसे .....
- अ) जमिनीची धूप   ब) पूर आणि दुष्काळाची वारंवारता आणि परिमाण वाढणे
क) जलाशयांचे व नदीचे खोरे   ड) वरील सर्व
६. .... म्हणजे आसपासचा परिसर आणि ही संकल्पना सामान्यतः अमूर्त संकल्पना म्हणून वापरली जाते.
- अ) पूर   ब) निसर्ग
क) पर्यावरण   ड) यापैकी एकही नाही
७. जमिनीच्या वर असामान्य जलसंपदा, मुसळधार पाऊस आणि बर्फ वितळणे याला .....
- म्हणतात.
- अ) बर्फ   ब) दुष्काळ
क) सुनामी   ड) यापैकी एकही नाही
८. पृथ्वीमधून खनिज काढण्याला .....
- म्हणतात.
- अ) उत्पादन   ब) खाणकाम
क) बन   ड) यापैकी एकही नाही
९. सध्या जगभरात जवळपास .....
- अब्ज लोकांना वीज उपलब्ध नाही.
- अ) २   ब) १
क) ०   ड) ४
१०. जंगलांची तात्पुरती किंवा कायमची नासधूस करणे याला .....
- म्हणतात.
- अ) वनीकरण   ब) नूतनीकरण न करण्यायोग्य स्रोत
क) जंगलतोड   ड) वरील सर्व
११. उष्णकटिबंधीय जंगलांना जैवविविधता .....
- म्हणून ओळखले जाते.
- अ) सर्वात गरीब   ब) श्रीमंत
क) यापैकी एकही नाही   ड) वरील सर्व
१२. वातावरणाचा अभ्यास म्हणजे .....
- अ) विज्ञान   ब) निसर्ग
क) रसायनशास्त्र   ड) पर्यावरण विज्ञान
१३. एकूण उपलब्ध पाण्यापैकी .....
- तील पाणी हे १७% आहे
- अ) जमीनी   ब) हवे
क) महासागरा   ड) माती

प्र. १. ब   एका वाक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही ५)

(१०)

१. एफ. डी. आय चे पूर्ण रूप लिहा.
२. खनिजे व्याख्या लिहा
३. जंगलतोड व्याख्या लिहा
४. जल परिसंस्था व्याख्या लिहा
५. वाळवंट परिसंस्था व्याख्या लिहा
६. अन्न साखळी व्याख्या लिहा
७. एफ. डी. आय ची व्याख्या लिहा.

प्र. २)   टीपा लिहा. (कोणतेही ४)

(२०)

१. वातावरणाचे महत्त्व

२. नैसर्गिक संसाधने
३. भूमी प्रदूषण
४. ध्वनी प्रदूषण
५. वायू प्रदूषण
६. हवामान आणि आरोग्य

प्र. ३) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नाचे उत्तर १५० शब्दांत लिहा. (कोणतेही ३) (३०)

१. कारखाने आणि मोठे कारखाने प्रदूषण कसे वाढवतात ?
२. जल (पाणी) प्रदूषणाची विविध कारणे आणि पाण्याच्या प्रदूषणामुळे होणारे रोग यांचे वर्णन करा.
३. ध्वनी प्रदूषणाची कारणे वर्णन करा आणि ध्वनी प्रदूषण टाळण्यासाठी उपाय सांगा.
४. लोकसंख्या आणि पर्यावरण यांच्या संबंधाचे वर्णन करा.
५. जागतिक तापमान वाढ (ग्लोबल वॉर्मिंग)

प्र. ४) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर ३०० शब्दांत लिहा. (कोणतेही २) (३०)

१. पर्यावरणाशी निगडित तीन मुख्य शाखा आकृतीसह स्पष्ट करा.
२. भारतातील जैव विविधतेचा नाश कोणत्या कारणाने होऊ शकतो ? विवेचन करा.
३. प्रदूषण म्हणजे काय ? पर्यावरणातील प्रदूषणाचे प्रकार स्पष्ट करा.
४. अन्नचक्र/अन्नसाखळीचे स्वरूप स्पष्ट करा.
